

УДК 81'42:82-1/-9:004.77](045)
DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-1/19>

Борковська І. П.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Карачун Ю. Г.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

КРИТЕРІЇ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ «ПЕРСОНАЛЬНИЙ БЛОГ»

Статтю присвячено дослідженню критеріїв та комунікативно-прагматичним особливостям жанру «персональний блог». Здійснено теоретичний аналіз нового стилю в мові – стилю інтернет-спілкування та відзначено, що інтернет є жанроутворювальним середовищем, який сприяє виникненню нових жанрів – інтернет-жанрів. Аргументовано необхідність вивчення жанрів Інтернету, що зумовлено особливостями сучасного суспільства, в якому зроблено акцент на реалізацію особистості через власний блог на різних платформах Інтернету. З'ясовано типологію жанрової системи Інтернету та виокремлено окрему групу жанрів – персональний інтернет-дискурс. Один із жанрів, який досліджено у роботі – персональний блог на платформі Інстаграм, який трактується як типова модель мовної дії комунікативного характеру, що служить для реалізації інтенцій адресанта за допомогою мовних засобів, опосередкованих електронним каналом.

Ураховуючи критерій суворості викладу інформації, критерій офіційність/неофіційність спілкування, критерій ступеня інформативності і презентаційний критерій, проаналізовано персональний блог Грети Тунберг, як однієї з найвпливовіших підлітків сучасного світу, яка піднімає гострі питання екологічного характеру. Зважаючи на мобілізаційний потенціал блогу та ураховуючи тематику і зміст постів Грети Тунберг було зазначено, що цей блог відповідає вимогам критерію з високим ступенем суворості викладу інформації. Стандарт суворості жанру також забезпечується включенням посилань-інструкцій та хештегів, які присутні у більшості повідомлень досліджуваного блогу. Щодо критерію офіційність/неофіційність спілкування, встановлено, що оскільки пости досліджуваного жанру містять директиви покрокового алгоритму дій, вони переважно характеризуються офіційністю спілкування. Критерій ступеня інформативності дозволив типізувати тексти блогу за їх прагматичною спрямованістю, тобто за наявністю суспільно-значущої інформації, оскільки інтернет-спілкування в досліджуваному блоці переслідує мету надати повідомленню максимальної інформативності. Презентаційний критерій констатував наявність в текстах блогу ознак самопрезентації автора тексту, спроб як навмисної так і ненавмисної демонстрації власної персони з метою впливу на читача.

Ключові слова: стиль інтернет-спілкування, комунікація в Інстаграм, жанрова система Інтернету, класифікація жанрів, самопрезентація автора, прагматика тексту.

Постановка проблеми. Аналіз наукових праць свідчить, що інтерес науковців до питань, пов'язаних з інформаційним способом життя невпинно зростає. Актуальність дослідження обумовлена тим, що розширюється коло проблем, пов'язаних з процесами передавання та сприйняття інформації у власному блоці на платформі Інстаграм. До того ж, жанрові особливості та канал комунікації впливають на форму самопрезентації автора блогу, тим самим формуючи нові способи самовираження особистості та її особистіс-

ної позиції в мережі. Проведений аналіз джерел з даної проблеми свідчить про складність і багатоаспектність даної проблеми. Одним з недостатньо вивчених у цій області питань є виявлення моделі комунікативної поведінки в соціальній мережі Інстаграм, самопрезентації автора персонального блогу під час інтернет-спілкування з метою впливу на читача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на велику кількість досліджень жанрів персонального інтернет-дискурсу, про-

довжує залишатися актуальною необхідність лінгвістичного вивчення текстів жанру «Персональний блог» в силу їхнього різноманіття. Спілкування в Інтернеті досліджується вченими в декількох напрямках: психологічному, філософському, комунікаційному, медіалінгвістичному і жанровому. Персональний блог, що виконує інформаційну, пізнавальну та, найголовніше, впливову функцію на загальнодоступній платформі Інстаграм індивідуального авторства, вивчення мовних особливостей цієї розповсюдженої форми інтернет-комунікації став об'єктом досліджень у різних галузях науки такими вченими, як Гудзь Н. О., Галичкіна О. М., Горошко О. І., Землякова О. О., Кокарча Ю. А., Немеш О. М., Шипіцина Л. Ю. та ін.

Постановка завдання. Об'єктом дослідження є персональний блог у мережі Інстаграм як жанр персонального інтернет-дискурсу. Предметом дослідження виступають критерії та комунікативно-прагматичні особливості жанру «Персональний блог». Мета статті полягає в тому, щоб вивчити жанрову динаміку текстотворення в персональному блоці на платформі Інстаграм, а також визначити критерії та описати комунікативно-прагматичні характеристики блогу.

Для досягнення поставленої мети потрібно було вирішити такі завдання: визначити поняття «Персональний блог» і встановити його місце в системі жанрів інтернет-комунікації; виявити й описати характеристики інтернет-жанру – персонального блогу, представленого на платформі Інстаграм; визначити критерії та описати прагматичні та стилістичні параметри жанру персонального блогу. Матеріалом дослідження слугував контент персонального блогу публічної особистості Грети Тунберг розміщеного в Інстаграм.

Виклад основного матеріалу. Функціональні стилі характеризуються внутрішньо стильовою варіативністю, яка може бути відображена у вигляді парадигми: функціональний стиль – жанр, тобто функціональному стилю відповідають певні жанри, зміст яких носить індивідуальний характер.

З виникненням нових технічних комунікаційних засобів стали активно з'являтися і розвиватися нові жанри, нові правила жанрово-стилістичної організації мови і мовної поведінки, які характеризують новий стиль в мові – стиль інтернет-спілкування. Зокрема, багато дослідників (Горошко О. І., Шипіцина Л. Ю., Кузьміна В. Є.) відзначають, що інтернет є своєрідним жанроворуювальним середовищем, який сприяє інтен-

сивному розвитку жанрів взагалі і виникненню нових жанрів – інтернет-жанрів [3, с. 117].

Про формування нового стилю – стилю інтернет-спілкування свідчить цілий ряд особливостей. Найбільш значущими з них є наступні: прагнення до емоційного наповнення тексту, комп'ютерний сленг, елементи якого переходять в загальноповсюдну лексику, різноманітні скорочення.

Науковці характеризують новий стиль як суму мовних рис, які закріпилися у текстах у вигляді специфічної структури, характерної лексики і синтаксису з певними принципами відбору мовних засобів [1, с. 13]. Існує думка про остаточне закріплення нового функціонального стилю в сучасній англійській мові, однак ми вважаємо, що формування стилю інтернет-спілкування досить ще триває, продовжується інтенсивне накопичення мовних рис і засобів, змінюються та виробляються правила їх використання, відбувається систематизація стильових засобів. Наразі існує велика кількість робіт, де розробляються класифікації жанрів Інтернет-спілкування, що є вагомою підставою для того, щоб стверджувати про розвиток окремого функціонального стилю інтернет-спілкування.

З огляду на тенденції опису жанрів інтернет спілкування, повністю погоджуємось із думкою окремих дослідників про типологію жанрової системи Інтернету, яку можна представити таким чином: сайт; блог; соціальна мережа; електронна бібліотека; жанри електронного листа, форуму, чату, дошки оголошень, рекламного банеру, віртуальної конференції; жанри миттєвого обміну повідомленнями [6, с. 11].

Оскільки всі мережі Інтернету пропонують великі можливості для спілкування, дослідниками виокремлюється окрема група жанрів – персональний інтернет-дискурс, який представлений наступними комунікативними інтернет-жанрами: персональний сайт, персональний блог, соціальна мережа та інтернет-коментар [10, с. 57]. Отже, персональний блог є одним із жанрів Інтернет спілкування і персонального інтернет-дискурсу, а Інстаграм є однією з найпопулярніших і найвпливовіших платформ для ведення блогів.

Беручи до уваги різноманітні позиції у дефініції жанру інтернет-спілкування [11, с. 172; 5, с. 4], багатомірність комунікативного процесу в Інтернеті, його прагматичну, медійну і мовну природу, хочемо висловити наше бачення щодо визначення персонального блогу: персональний блог, як жанр Інтернет комунікації, – це типова модель мовної дії комунікативного характеру,

яка служить для реалізації інтенцій адресанта за допомогою певних мовних засобів, опосередкованих електронним каналом.

Персональний блог в Інстаграм дає змогу висловити своє особисте ставлення до будь-яких проблем: від внутрішніх до проблем всесвітнього масштабу. Цьому свідчить величезна кількість блогів, присвячених подорожам, відпочинку, різноманітним маркетинговим дослідженням, що отримані з персонального досвіду авторів блогу.

Ми розглянемо персональний блог в Інстаграм однієї з найвпливовіших підлітків сучасності Грети Тунберг, яка бореться за те, щоб уряд став активніше вживати заходів по боротьбі зі зміною клімату. Базуючись на дослідженні науковців щодо типологізації жанрів текстів персонального блогу [2, с. 58–63], проаналізуємо блог Грети Тунберг, урахувавши чотири критерії, а саме: критерій ступеня суворості викладу інформації, критерій офіційності/неофіційності спілкування, критерій ступеня інформативності і презентаційний критерій.

1. *Критерій ступеня суворості викладу інформації.* Ураховуючи тематику і зміст постів Грети Тунберг цей блог відповідає вимогам стандарту критерію високого ступеню суворості викладу інформації. Жанри з такою характеристикою представлені в блогах з постами-інструкціями, постами-списками, порадами-заборонами, консультаціями.

Зважаючи на мобілізаційний потенціал соціальних мереж, які є платформою для впливу і розповсюдження різноманітної інформації [7, с. 18], у своїх постах Грета піднімає важливі питання: охорона і захист лісів, несправедливе поширення вакцин залежно від рівня доходу країни, кліматична та екологічна кризи, недостатня обізнаність або забобони щодо аутизму та інші.

Висока ступінь суворості жанру також забезпечується включенням посилань-інструкцій та хештегів, які присутні у більшості постах-інструкцій досліджуваного блогу: *Save The Children! My generation, and those coming after, are the future. We deserve to be fought for. We deserve climate justice, social justice and equity.* @savethechildren.

2. *Критерій офіційності / неофіційності спілкування.* Якщо пости жанру персонального блогу містять інструкції, поради, заборони, які дають вказівки користувачам щодо вирішення певної проблеми або містять директиви покрокового алгоритму дій, такі жанри відносяться до критерію – офіційності спілкування.

У багатьох своїх постах Грета дає інструкції та поради. Наприклад, вказуючи на відмову ЄС виконувати свої обіцянки щодо Паризької угоди, вона дає посилання для отримання більш детальної інформації щодо цього повідомлення у своєму пості: *Fossil gas and burning trees for energy will play key part in the EU's so-called "Green Deal". A leak shows that the EU is surrendering to lobbyists – giving up on fulfilling their promises and on the Paris Agreement. Link in bio.*

В одному із постів авторка повідомляє про проведення концертів *Climate Live*, присвячених екологічним проблемам. Для залучення та розширення нової аудиторії Грета дає інструкції, як можна приєднатися до такої події: *Climate Live is a series of grassroots concerts for climate justice organised by young activists .... The concerts aim to use music to engage, educate and empower a new audience to put pressure on world leaders to act against the climate crisis. Find out more at climatelive.se and climatelive.org @climatelive2021 @climatelivesw*

Концентруючись на головній темі свого блоку – вирішенні кліматичної кризи, Грета піднімає питання гендерної нерівності. Звертаючи увагу на те, що жінки все ще не мають рівних прав з чоловіками, авторка блогу, підсилюючи своє повідомлення хештегом, закликає поздоровити їх і у такий спосіб підтримати жінок: *There can be no social or climate justice without gender equality. On #InternationalWomensDay we highlight the fact that women still aren't treated as equal to men. This fight hasn't yet been won. So save your celebrations and congratulations and support women on the frontlines of society worldwide.*

Як бачимо, інструктивність та офіційність виражається у посиланнях, що дозволяють читачу орієнтуватися у всіх оголошених подіях на сайті блогу. Сприйняття інформації полегшується завдяки поясненню незнайомих термінів та використанню багатократних повторень. Офіційність актуалізується за допомогою використання простих та наказових речень, що виражають спонукання до дії: *Today, many of you will have the opportunity to make a choice. Your vote will affect billions of people around the world. Your vote will affect countless of generations to come. Use it. Use it well. Every election is a climate election.*

Багато повідомлень характеризуються економним використанням мовних засобів і така стислість досягається завдяки використанню аббревіатур і відсутності надлишкової інформації. Авторка у своїх постах часто застосовує різні види скорочень, але інколи задля полег-

шення розуміння надає їхні роз'яснення: *This week the European Parliament voted for a new 7yr Common Agricultural Policy (CAP) that will be disastrous for climate, biodiversity and sustainable farming. But it's not over yet.*

Високий ступінь офіційності в блоці часто інтенсифікується за рахунок модального дієслів *must*: *Freedom of speech and the right to peaceful protest and assembly are non-negotiable human rights. These must be a fundamental part of any democracy.*

3. *Критерій ступеня інформативності* дозволяє типізувати тексти блогів за їх прагматичною спрямованістю, тобто за наявністю абстрактно-індивідуальної думки або конкретної і суспільно-значущої (знання про явища та процеси) інформації. Тут слід відзначити, що інтернет-спілкування в досліджуваному блоці переслідує мету, головним завданням якої є надання повідомлення максимальної інформативності разом з його максимальним скороченням і спрощенням. Таким чином, блог підпадає під критерій, де превалює суспільно-значуща інформація.

Водночас, урахуємо й те, що базисом Інтернет-комунікації виступає розмовна мова, мова аббревіатур і емотиконів. Досліджуваний блог характеризується невеликою кількістю зазначених рис, однак час від часу Грета використовує їх для візуальної комунікації, які передають та підсилюють ту важливу інформацію, яку авторка хоче донести своїм читачам. Наприклад, в пості про глобальні кліматичні страйки в Берліні Грета пишається, що вона є учасником та спікером цієї події, закінчуючи своє повідомлення емотиконом, що допомагає без особливих зусиль передати її настрій: *I am excited and honored to be a speaker at the @fff.nyc March in NYC and represent @youthclimatesave*♥.

Контент блогу містить величезний відсоток корисної інформації з подальшим аналізом, посиланнями, коментуванням та закличками. Наприклад, в одному із постів авторка яскраво презентує проблему щодо викидів вуглецю, додаючи, що це один з найважливіших та інформативних текстів, які вона коли-небудь читала про кліматичну та екологічну кризи: *“The time has come to voice our fears and be honest with wider society. Current net zero policies will not keep warming to within 1.5 °C because they were never intended to...” This is one of the most important and informative texts I have ever read on the climate and ecological crises, link in bio. It's quite long, but worth every second of reading.*

4. *Презентаційний критерій* констатує наявність або відсутність в тексті блогу ознак самопрезентації автора тексту, спроб навмисної

або ненавмисної демонстрації власної персони з метою впливу на читача тексту. Адресантом, тобто творцем блоку в Інстаграм, може бути як одна людина, так і певні спільноти. Досліджуваний блог вирізняється своїм принципово публічним характером, який розрахований на відгук читачів. У блоці Грети представлено її буденне життя і оскільки вона є обличчям всесвітнього екологічного руху, вона періодично ділиться своїми думками щодо боротьби з кліматичними змінами і у такий спосіб прослідковується процес самопрезентації авторки.

На платформі Інстаграм Грета змогла згуртувати та утримати величезну кількість людей, змусивши їх до обговорення різних проблем. Створений авторкою блог дав їй можливість створити образ шведської активістки-бунтарки, яка захищає навколишнє середовище, відчайдушно бореться за те, щоб її голос почули. Самопрезентація в блог-текстах на змістовному рівні може здійснюватися шляхом повідомлення інформації, яка ідентифікує автора блогу завдяки інформуванню про свій соціальний статус, свої можливості та досягнення. Самопрезентація дає можливість авторці реалізувати ті потреби, які в реальному житті реалізовані в недостатній мірі [9, с. 159].

До основних засобів самопрезентації відносяться особисті і присвійні займенники, які нерозривно пов'язані з поняттям особистість, а також різні за метою висловлювання та емоційності пропозиції (питальні, спонукальні та окличні). Авторка створює свій образ, використовуючи опис своєї власної проблеми і її думка акцентується за допомогою стилістичної тональності тексту а також за допомогою інтерпретації фактів дійсності. Наведемо приклад використання зазначених засобів, де Грета привертає увагу до проблеми аутизму: *And in a world where everyone strives to act, think and look the same – being different is truly something to be proud of. Thats why I'm very proud to be autistic.*

Самопрезентація супроводжується також передаванням експресивної інформації, яка б впливала на читачів блогу для досягнення певного результату. Для цього Грета використовує цитування публічних людей, посилання на наукові джерела або вказує на певні заходи, де вона буде брати участь з відомими особистостями: *Yesterday I adressed @schwarzenegger 's #AustrianWorldSummit along with Angela Merkel, António Guterres, ... and others.*

Висновки і пропозиції. Отже, Інтернет є жанроутворювальним середовищем, який

сприяє інтенсивному розвитку Інтернет-жанрів, серед яких вирізняється персональний блог як багатогранне явище сучасного життя.

Блог Грети Тунберг, як приклад персонального блогу, був проаналізований за чотирима критеріями: критерій суворості викладу інформації, критерій офіційності/неофіційності спілкування, критерій ступеня інформативності і презентаційний критерій. Ураховуючи тематику і зміст постів Грети Тунберг, цей блог відповідає вимогам стандарту високого ступеня суворості викладу інформації. Оскільки пости жанру персонального блогу містять інструкції та поради, вони характеризуються офіційністю спілкування з директивами покрокового алгоритму дій. Критерій ступеня інформатив-

ності дозволив типізувати тексти досліджуваного блогу за їх прагматичною спрямованістю, та за наявністю суспільно-значущої інформації. Презентаційний критерій констатував наявність в текстах блогу ознак самопрезентації автора тексту, спроб навмисної або ненавмисної демонстрації власної персони з метою впливу на читача.

Перспективними напрямками подальших студій можуть стати аналіз постів блогів на всіх рівнях структурної організації: фонетичному, графічному граматичному, лексичному і синтаксичному, дослідження жанрів інтернет-комунікації за іншими критеріями та сфери, пов'язані не тільки з адресантом як автором постів, а й з адресатом з особливостями його мовної поведінки.

Список літератури:

1. Антонов В. П. К вопросу о формировании нового функционального стиля в системе стилей русского языка. Функциональные стили иречевые жанры. Язык, культура, коммуникация: аспекты взаимодействия: научно-методический бюллетень. Вып. 1. Абакан : Изд-во ХГУ. 2003. С. 7–16.
2. Галичкина Е. Н. Жанровая стратификация российской блогосферы в виртуальной коммуникации. Вестн. ВолГУ. Сер. 2. Языкознание. 2009. № 1. С. 58–63.
3. Горошко Е. И. Интернет-жанр и функционирование языка в Интернете: попытка рефлексии. Жанры речи. Саратов : Наука, 2009. Вып. 6: Жанр и язык. С. 111–127.
4. Горошко Е. И. Виртуальное жанроведение. Ученые записки Таврического национального ун-та им. В. И. Вернадского. Сер. Филология. Социальные коммуникации. 2011. Т. 24 (63). № 1. Ч. 1. С. 105–124.
5. Гудзь Н. О. Интернет-дискурс як новий тип комунікації: структура, мовне оформлення, жанрові формати. Сучасні лінгвістичні студії : навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 61–87.
6. Землякова О. О. Лінгвостилістичні характеристики жанру англomовного корпоративного блогу : автореф. дис. канд. наук: 10.02.04. Харків, 2010. 22 с.
7. Кокарча Ю. А. Соціальні мережі як чинник політичного впливу в умовах розвитку демократичної політичної культури : дис. канд. наук: 23.00.03. Київ, 2020. 240 с.
8. Кузьмина В. Е. К вопросу о жанровом разнообразии текстов интернет-коммуникации. Вестник Московского университета. Лингвистика и межкультурная коммуникация. 2014. № 19. С. 159–165.
9. Немеш О. М. Віртуальна діяльність особистості: структура та динаміка психологічного змісту : монографія. Київ : Видавничий дім «Слово», 2017. 221 с.
10. Сидорова И. Г. Коммуникативно-прагматические характеристики жанров персонального интернет-дискурса (сайт, блог, социальная сеть, комментарий) : дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.19. Волгоград, 2014. 249 с.
11. Шипицына Л. Ю. Классификация жанров компьютерно-опосредованной коммуникации по их функции. Известия РГПУ им. А. И. Герцена. СПб, 2009. № 114. С. 171–178.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Instagramm gretathunberg. Retrieved from <https://www.instagram.com/gretathunberg/>

Borkovska I. P., Karachun Yu. G. CRITERIA AND COMMUNICATIVE-PRAGMATIC FEATURES OF THE PERSONAL BLOG GENRE

The article is devoted to the study of criteria and communicative and pragmatic features of the genre "personal blog". It has been carried out a theoretical analysis of the Internet communication style. The typology of the genre system of the Internet has been clarified and a separate group of genres has been singled out – personal Internet discourse. One of the genres studied in the work is a personal blog on the Instagram platform, which is interpreted as a typical model of speech action of a communicative nature, which serves to realize the intentions of the sender through language tools mediated by the electronic channel.

Given the criterion of strict presentation of information, the criterion of formality/informality of communication, the criterion of the degree of informativeness and the presentation criterion, it has been

analyzed Greta Thunberg's personal blog, who is one of the most influential teenagers in the modern world. Considering the mobilizing potential of the blog and taking into account the subject matter and content of Greta Thunberg's posts, it has been noted that this blog meets the requirements of the criterion with a high degree of rigor in the presentation of information. The standard of strictness of the genre is also ensured by the inclusion of links-instructions and hashtags, which are present in most posts-instructions of the researched blog.

Regarding the criterion of formality/informality of communication, it has been found that since the posts of the studied genre contain directives of the step-by-step algorithm of actions, they are mainly characterized by the formality of communication. The criterion of the degree of informativeness allowed to typify the texts of the blog according to their pragmatic orientation, i.e. the availability of socially significant information, as Internet communication in the studied block aims to give the message maximum informativeness. The presentation criterion has stated the presence of the author's self-presentation, attempts of both intentional and unintentional demonstration of one's own person in order to influence the reader.

Key words: *Internet communication style, communication on Instagram, genre system of the Internet, classification of genres, author's self-presentation, pragmatics of the text.*